

Helsingfors/Mariehamn 21.11.2025

Nr 38/25

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
22.9.2025, nr 121 och 123/2025.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 22.9.2025 antagna landskapslagar:

- 1) Landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om infrastruktur för distribution av alternativa drivmedel inom transportsektorn (nedan *blankettlagen*),
- 2) Landskapslag om ändring av landskapslagen om energieffektivitet (nedan *landskapslagen*).

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om infrastruktur för distribution av alternativa drivmedel inom transportsektorn är en s.k. blankettlag, genom vilken rikets lag om infrastruktur för distribution av alternativa drivmedel inom transportsektorn (FFS 475/2024, nedan rikslagen) med vissa i landskapslagen angivna avvikelser görs tillämplig i landskapet.

Bakgrunden till blankettlagen är den inom Europeiska unionen antagna Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1804 om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel och om upphä-

vande av direktiv 2014/94/EU (infrastrukturförordningen). Infrastrukturförordningen är direkt tillämplig och handlingsutrymmet inom medlemsstaterna är begränsat. Rikslagen preciserar och kompletterar förordningen. Ändringar i rikslagen ska gälla i landskapet från det de träder i kraft i riket.

Genom blankettlagen upphävs landskapslagen (2017:73) om tillämpning på Åland av lagen om distribution av alternativa trafikbränslen (nedan gällande blankettlagen).

Landskapslagen (2016:20) om energieffektivitet ändras. Dessa ändringar utgör en anpassning till de krav som ställs på laddningsinfrastrukturen i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 om byggnaders energiprestanda.

Avsikten är att landskapslagarna ska träda i kraft så snart som möjligt.

Lagstiftningsbehörigheten

I tidigare utlåtanden har Ålandsdelegationen tagit ställning till behörighetsfördelningen i förhållande till den gällande landskapslagstiftningen. I utlåtande av 20.7.2017 om den gällande blankettlagen hänvisades till näringsverksamhet i fråga om vilken landskapet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet med beaktande av vad som stadgas i bland annat 27 § 12 punkten. Landskapslagen gällde även landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, natur- och miljövard samt vägtrafik och farleder för den lokala sjötrafiken på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 10 och 21 punkterna i självstyrelselagen. Den aktuella landskapslagstiftningen gällde även standardisering, otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, främjande av konkurrens och konsumentskydd, handelssjöfart samt farleder för handelssjöfarten som utgör riksbehörighet enligt 27 § 10, 13 och 19 punkterna i självstyrelselagen. Ålandsdelegationen fann att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte förelåg med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden (ÅD 34/17).

Utgångspunkten är att blankettlagen gäller angelägenheter som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Till den del lagen innehåller bestämmelser som utgör riksbehörighet, kan de för vinnande av enhetlighet och överskådlighet jämlikt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen.

I rikslagens 3 § föreskrivs om den tillsyn som Transport- och kommunikationsverket utövar över att skyldigheterna i infrastrukturförordningen iakttas. I blankettlagens 2 § anges att de förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på tillsynsmyndigheten ska i landskapet handhas av landskapsregeringen till den del förvaltningen

hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Ålandsdelegationen har ansett att en dylik bestämmelse är till sitt innehåll vag och kan leda till oklarhet vid tillämpningen på olika nivåer och medföra risk för administrativa komplikationer. Bestämmelsen utgör det oaktat formellt sett inte en överträdelse av lagstiftningsbehörigheten (ÅD 34/17, s. 2).

Bestämmelserna i blankettlagens 3, 4, 7 och 8 § motsvarar huvudsakligen 3–6 § i den gällande blankettlagen.

I blankettlagens 5 och 6 § föreskrivs om myndigheters rätt att få information och rätt att utföra inspektioner. Ålandsdelegationen noterar särskilt att jämlikt grundlagens 10 § 3 mom. kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. I rikslagens 5 § har nämnda grundlagsbestämmelse beaktats.

Enligt ordalydelsen är delegeringsstadgandet i blankettlagens 8 § vagt till den del det bemyndigar landskapsregeringen att göra ändringar i bestämmelser som utfärdas med stöd av rikslagen. Med hänvisning till vad som framfördes om den gällande blankettlagens delegeringsstadgande anser delegationen att krav som anges i grundlagens 80 § 1 mom. och självstyrelselagens 21 § 1 mom. uppfylls (ÅD 34/17, s. 3–4).

I blankettlagens 9 § föreskrivs om rättelseyrkande. Rättelseyrkande är en del av förvaltningsförfarandet som föregår det egentliga besvärsförfarandet, och är att hänföra till landskapets lagstiftningsbehörighet. Besvärsmålsbestämmelserna i 10 § överensstämmer med 25 § i självstyrelselagen.

I blankettlagens 11 § ingår ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Enligt 3 mom. ska hänvisningar i annan landskapslagstiftning till bestämmelser i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen avse motsvarande bestämmelser i infrastrukturförordningen. Denna bestämmelse är vag och kan leda till oklarheter vid tillämpningen. Det oaktat rör det sig inte om en överträdelse av lagstiftningsbehörigheten.

Ändringarna i landskapslagen om energieffektivitet avser främst krav att installera laddningsstationer för laddning av elfordon och krav på tillgång till cykelparkeringsplatser. I utlåtande av 12.2.2015 prövades hur landskapslagen (2016:20) om energieffektivitet förhöll sig till behörighetsfördelningen. Landskapslagen är en blankettlag, enligt vilken rikets energieffektivitetslag (FFS 1429/2014) med vissa i landskapslagen angivna avvikelser görs tillämplig i landskapet. Landskapslagen ansågs beröra näringsverksamhet i fråga om vilken landskapet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet med vissa undantag som landskapslagen inte berörde.

Lagstiftningen berörde även natur- och miljövård, som utgör landskapsbehörighet enligt 18 § 10 punkten i självstyrelselagen (ÅD 5/16).

Landskapslagens 2a och 2c § berör 15 § i grundlagen, som gäller egendomsskydd. Regleringen har dessutom en nära koppling till den grundläggande rättigheten till en sund miljö enligt 20 § i grundlagen. Enligt 20 § 1 mom. ansvarar alla för naturen och dess mångfald, miljö och kulturarvet. Med hänvisning till grundlagsutskottets tolkningspraxis anser Ålandsdelegationen att bestämmelserna har vägande godtagbara grunder som hänför sig till 20 § i grundlagen. På grund av sitt syfte och innehåll strider de inte heller mot proportionalitetskravet (jfr GrUU 26/2020 rd).

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Leino-Sandberg, Siitari och Åkerblom.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Sören Silverström
sekreterare